

A HUMÁNERŐFORRÁS HELYZETE A HAZAI MEZŐGAZDASÁGBAN

TAMÁNDL LÁSZLÓ¹ - SZALKA ÉVA²

Széchenyi István Egyetem

¹Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar

²Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar

ÖSSZEFOGLALÁS

A Központi Statisztikai Hivatal adatainak értékelése alapján elmondható, hogy hazánkban a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma a vizsgált időszakban változó volt, 2018-ra csökkent, ami veszélyeztetheti a vidéki térségekben élők életszínvonalát és lakosság megtartó képességét. Megállapítható, hogy a következő évek fókuszában a szakképzett humán erőforrás megfelelő szintű biztosítása és a technológiai fejlesztés, a gazdaságok modernizációja állhat. Ezen tényezők bármelyikének hiánya a gazdaság, ill. a vállalkozások tovább fejlődésének legfőbb korlátai lehetnek.

Amennyiben kitekintünk a többi hazai mezőgazdasági kutatásra, pl. az „Agrár-munkaerőpiaci barométer” felmérésre¹ és a kapcsolódó elemzésekre, láthatjuk, hogy ezek is alátámasztják a megállapításainkat. Egyértelműen rámutatnak arra is, hogy a humán erőforrás és annak tudatos fejlesztése versenyképességi előnyt jelenthet a gazdálkodó és az ágazat számára, melyet kiegészíthet az IKT térnyerése, ill. a precíziós gazdálkodás. Ez részben segítségül szolgálhat a humán erőforrás problémákra, valamint a hatékonyság irányába terelheti az ágazatot.

Megfelelő igazodási pontot jelenthet a fentiekre a pár hónapja megjelent Magyarország Digitális Agrárstratégiája² is, mely a humán erőforrás szempontjából kiemeli az agrárgazdasági szereplők digitális kompetenciájának fejlesztését, ill. a digitális agrár szaktanácsadás elérhetővé tételét a termelők részére. A magyar agrárgazdaság jelenlegi helyzetéből fakadóan komoly jelentősége van a minőségi szakképzésnek, felsőoktatásnak és továbbképzésnek. Uniós összehasonlításban kifejezetten alacsony a közép- ill. felsőfokú végzettségűek aránya, mely ágazati szinten alig haladja meg a benne dolgozók tizedét. Pedig az ágazati modernizáció és digitalizáció egyértelműen előrevetíti a megfelelő szakképzettséget, melynek hiányában a feladatok vagy nem végezhetőek el, vagy a hatékonyság sérül. Ezekre a problémákra megfelelő választ jelenthet a Digitális Stratégiában lefektetett intézkedések, melyek a szakképzésben elindítják „Okos Gazda

¹ <http://repo.aki.gov.hu/3127/>

² <https://www.kormany.hu/download/3/fb/a1000/Magyarország%20Digitális%20Agrár%20Stratégiája.pdf>

Programot”, valamint az iskolarendszerű szakmai képzések területén szükséges fejlesztések (tananyagok fejlesztése, eszközfejlesztések, képzők képzése, tanüzemfejlesztés) megvalósítását, a felsőoktatásban pedig az agrárinformatikusok és tanácsadók képzését, ill. a szükséges tananyagok összeállítását és a felsőoktatási innovációs centrumok létrehozását, működtetését, fejlesztését. Ezek mellett a fiatalokkal szükséges megismertetni és megszerettetni ezt a szakterületet, szakmát, kialakítani a mezőgazdaság minden területére kiterjedő életpályamodellt, melyek segítségével talán egyre többen döntenek a területen történő elhelyezkedésben.

Kulcsszavak: humánerőforrás, mezőgazdasági foglalkoztatottság, munkabér,

BEVEZETÉS

Az emberi erőforrás gazdálkodás kiemelt jelentőségű a mezőgazdaságban, mivel a többi ágazathoz képest nagy a kézi és idényszerű munkaerőigénye. Az ágazat hatékony működésének egyik alappillére a megfelelő szintű humánerőforrás biztosítása. Ez a magyar gazdaság egyik területe, amely folyamatosan munkaerőhiánnyal küzd.

A mezőgazdaság munkaerő-felhasználásának alakulásáról három különböző statisztika nyújt információt. Ezek közül kettő, a lakossági munkaerő felmérés, és az intézményi munkaügyi statisztika a nemzetgazdaság egészére kiterjed, amely lehetővé teszi az egyes nemzetgazdasági ágazatok közötti összehasonlítást. A harmadik statisztika, a Mezőgazdasági Számlarendszer (MSZR) mezőgazdasági munkaerő-felhasználás mutatója az előző kettővel ellentétben figyelembe veszi az ágazat sajátosságait is, vagyis azt, hogy a mezőgazdaságban jelentős a részmunkaidős és az időszakos munkát végzők, illetve a nem fizetett (családi) munkaerő aránya.³

IRODALMI ÁTTEKINTÉS

A kilencvenes évek gazdasági-társadalmi változásai gyökeresen átalakították a foglalkoztatás nemzetgazdasági ágak szerinti szerkezetét, ahol szembetűnő a mezőgazdasági foglalkoztatás szerepvesztése (Tóth 1993, 2000).

Magyarországon a foglalkoztatottság szempontjából a mezőgazdaság volt az egyik legnagyobb vesztese a rendszerváltásnak, valamennyi gazdasági ágat figyelembe véve a létszámfogyás mértéke itt volt a legintenzívebb. A rendszerváltás előtt az állami gazdaságok és a szövetkezetek foglalkoztatták a mezőgazdasági munkavállalók 90 százalékát, a mezőgazdasági tevékenységen túl részben ipari melléküzemágakban, könyvvitelben, gép-, valamint épületfenntartó tevékenységekben. Napjainkban a nagyüzemek megszűnésével a korábbinál jóval kisebb munkavállalói létszámot, a tisztább mezőgazdasági profilú kis- és középzemű kategóriába tartozó vállalkozások foglalkoztatják. A mezőgazdaság foglalkoztatottságon belüli szerepvesztése kihatással volt a vidéken élők helyzetére is, hiszen elvesztették fő megélhetési lehetőségeiket, ami

³ B/1360. számú jelentés az Agrárgazdaság 2017. évi helyzetéről

további társadalmi változásokhoz, pl. a falvak elnéptelenedéséhez vezetett (*Karácsony-Orbán 2006*).

A munkaerő speciális sajátosságai, jellegzetességei miatt nem hasonlítható egyetlen más olyan termelési erőforráshoz sem, mint a pénz, termelési eszköz, energia vagy információ. Az emberi erőforrás önmagában azért is meghatározó szerepet játszik, mert a többi erőforrás hatékony felhasználása, működtetése emberi tényező nélkül lehetetlen. Hiába áll rendelkezésre minden erőforrás, az ember közreműködése nélkül inaktív, életképtelen, azaz a termelés, a szervezetek működtetése nélküle lehetetlen. (*Bakacsi, 2010*)

Hazánkban a foglalkoztatás és a gazdasági aktivitás alakulására a kedvezőtlen demográfiai tényezők (népességfogyás, alacsony népszaporulat, kedvezőtlen korösszetétel) mellett az 1990-es évek végére jellemző gazdasági fejlődés visszaesése is kedvezőtlen hatással volt (*Kapronczai 2002*).

Számos meghatározást alapul véve elmondható, hogy az emberi erőforrás célok tartalma – ugyanúgy, mint a szervezeti céloké – szervezetenként változhat, de általában a következőket foglalja magában:

- magas teljesítmény;
- minőségi termék;
- a megfelelő számú, a kívánatos szakértelemmel és gyakorlattal rendelkező alkalmazottak foglalkoztatása;
- kontrollált munkaerőköltség;
- alacsony szintű fluktuáció és hiányzás;
- versenyképes bérszint;
- olyan munkafeltételek, amelyek biztosítják az alkalmazottnak a munkakörü elégedettség és az önértékelés lehetőségét;
- megfelelés a törvényeknek és jogszabályoknak, a munkakörülmények és a munkavállalói jogok biztosításával (*Nemeskéri, 2001*).

Az ágazati sajátosságokból fakadóan a mezőgazdaságban nagyszámú rugalmasan foglalkoztatható, magasabb szintű szakképzettséget nem igénylő, betanítható, motiválható idény munkaerőre is szükség van. E területen a legnagyobb kihívást a munkaerő pontossága, megbízhatósága és munkához való hozzáállása jelenti (*Hamza et al., 2016*).

A mezőgazdaságban jelentős az idény-, illetve a főtevékenység mellett kiegészítő jelleggel végzett munka. Emellett számításba kell venni az egyéni gazdaságokban a háztartások tagjai által végzett nem fizetett munkavégzést is.⁴

Más ágazatokhoz hasonlóan a mezőgazdaság is egyre inkább tudásintenzív ágazattá válik, új készségek, kompetenciák (pl.: IKT-kompetenciák, idegennyelv-tudás, marketingismeretek) elsajátítását igényli (*Dudek et al., 2014*).

⁴ <https://www.agronaplo.hu/szakfolyoirat/2017/04/gazdasag/a-videki-megelhetes-egyik-alapveto-forrasa-ma-is-a-mezogazdasag>

A mezőgazdaság humán erőforrás-állományát jelentősen befolyásolják a jogszabályi változások is. A mezőgazdasági idény- alkalmi munkavállalásra a 2010. évi egyszerűsített foglalkozásról szóló törvény pozitív hatást gyakorolt (*Ehrretné et al., 2015*).

Az emberi erőforrás gazdálkodás mezőgazdasági sajátosságainak elemzését mindenekelőtt az ágazatban alkalmazott munkaerő jellegzetességeinek értékelésével kell kezdenünk. A mezőgazdasági munkafolyamatok sajátos munkakörülményeket jelentenek. A növénytermesztési feladatokat szabadföldi körülmények között kell elvégezni, ahol az időjárás hatásai – eső, sár, hideg, hőség, szárazság, por stb. – technikai eszközökkel ugyan csökkenthetők, de nem szüntethetők meg. Hasonló a helyzet az állattenyésztési munkafolyamatokkal, ahol a biológiai folyamatok következményeként az állattartás és tenyésztés még sajátosabb munkafeltételek között folyik (*Széles, 2001*).

A mezőgazdasági munkafolyamatok jelentős része ugyan gépesíthető, de nem automatizálható. Ez azt jelenti, hogy még a gépesített munkafolyamatok esetében a munkaműveletek egy részét manuálisan kell elvégezni (fejés, nyírás), és az ember közvetlen közreműködése a technikai eszközök üzemeltetésében is nélkülözhetetlen. A munkafolyamatok végrehajtásában a technikai, technológiai tényezők mellett folyamatosan figyelemmel kell lenni a biológiai folyamatokra, az időjárási és ökológiai feltételek változására. Ezekhez a feltételekhez, változásokhoz a munkavégzés során folyamatosan alkalmazkodni kell (*Buzás, 2001*).

Dániában a földtulajdonszerzésnek feltétele, hogy a leendő tulajdonos mezőgazdasági szakképzettséggel rendelkezzen (*Hantos, 2001*). 30 hektárnál nagyobb földterület megszerzése esetén a tulajdonosnak agrár egyetemi végzettséggel, vagy úgynevezett zöld diplomával kell rendelkeznie, melyet a tíz évfolyamos általános iskola után, öt éves szakképzéssel lehet megkapni.

Mivel az ágargazdaság minden területén a fejlődés rendkívül gyors, és nagyon fontosak azok a piaci, technológiai jellegű információk is, amelyek a versenyképesség megőrzését szolgálják, a folyamatos szakmai képzésnek nagy jelentősége van (*Budai-Sántha, 2001*).

Dolmány (1999) adatai azt mutatják, hogy ezekben az években tapasztalható alkalmazotti létszámcsökkenés időszakában az iskolai szakmai végzettségnek meghatározó szerepe volt a munkahely megtartásában. A mezőgazdasági munka jellege, elvárásai, a munkaterhelések rövid időintervallumon belüli változásai különösen felértékelik az adott munkahelyhez, telephelyhez közel élő, „helyben lakó” munkaerőt.

Magyarországon több tízezer vállalkozás áll a generációváltás küszöbén, ami jelentős kihívás elé állítja a cégvezetőket. Az utódlás sürgető kérdésében az agrárium az egyik leginkább érintett szektor, hiszen Magyarországon ebben az ágazatban a legmagasabb az első számú vezetők átlagéletkora. A fiatalabbak optimizmusa azonban jó hatással lehet a fejlesztési beruházásokra, ami hosszú távon a szektor versenyképességének javulását eredményezné⁵

A szakképzett munkaerő hiánya korlátozza a vállalatokat a kibontakozásban: csökkenti a bevételeket és jelentős hatással van a gazdasági növekedésre a Közép-Kelet-Európai

⁵ <https://www.agrarszektor.hu/agrarpenzek/kifakadtak-a-magyar-gazdak-kritikus-a-munkaerohiany-ebbol-meg-baj-lehet.15737.htm>

régióban. Az EU-n kívülről érkező bevándorlás szigorodó korlátozása nehezíti a problémát, mint ahogy az is, hogy a beáramló képzett munkaerő Nyugat-Európában és Oroszországban keres jövedelmezőbb munkalehetőségeket. A régió magánvállalkozásai kiélezett versenyben állnak a munkavállalókért azokkal a multinacionális vállalatokkal, amelyek nagyobb költségvetéssel és erősebb munkaadói branddel rendelkeznek. A régió demográfiai jellemzői – alacsony születési ráta, öregedő népesség és a gazdasági migráció – szintén súlyosbítják a helyzetet⁶

ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgálataink során szekunder adatbázisok (KSH) hazai munkaerő felhasználásra vonatkozó adatait használtuk fel. Az adatokat alapvető statisztikai módszerekkel elemeztük, ábráztuk, s segítségével számoltuk ki az eredményeket, és készítettünk a munkaerőgazdálkodásra vonatkozó részletes elemzést.

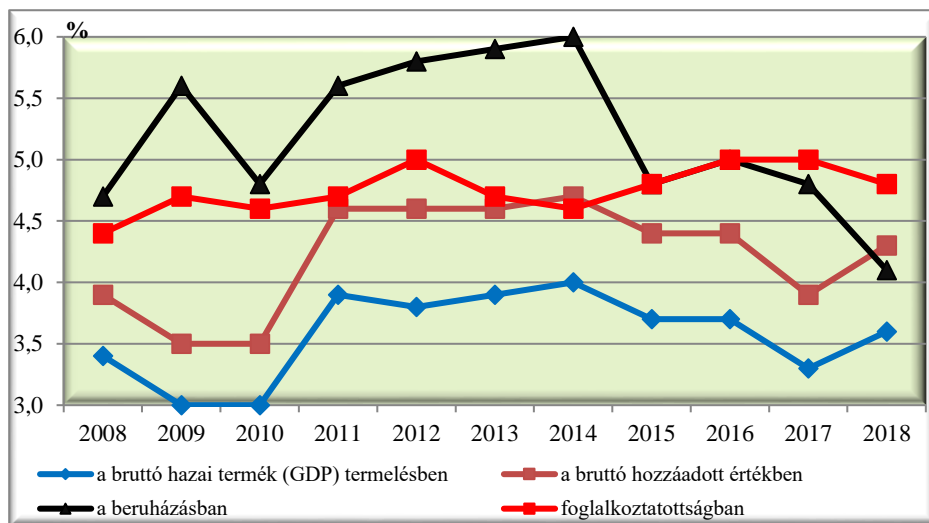
Vizsgálatainkkal célunk volt, hogy

- jellemezzük a mezőgazdasági vállalkozásokban foglalkoztatottak jelenlegi helyzetét;
- mindezek tükrében a jövőbeni fejlődési-fejlesztési lehetőségek figyelembevételével javaslatokat tegyünk.

EREDMÉNYEK

A hazai GDP bővüléséhez a mezőgazdaság jelentős mértékben hozzájárult. A mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) termeléséhez 3,6%-kal járult hozzá 2018-ban. A bruttó hozzáadott értékből 4,3%-ot adott az agrárium, a beruházásokban 4,1%, a foglalkoztatásban 4,8% volt az aránya. 2018-ban a mezőgazdaság kedvezően változtatta a nemzetgazdaság összeteljesítményét, a GDP bővüléséhez 0,2 százalékponttal járult hozzá (1. ábra)

⁶ <https://magyarmezogazdasag.hu/2019/07/31/munkaerohiany-evi-358-milliard-eurojaba-kerul-kozep-es-kelet-europai-vallalkozasoknak>

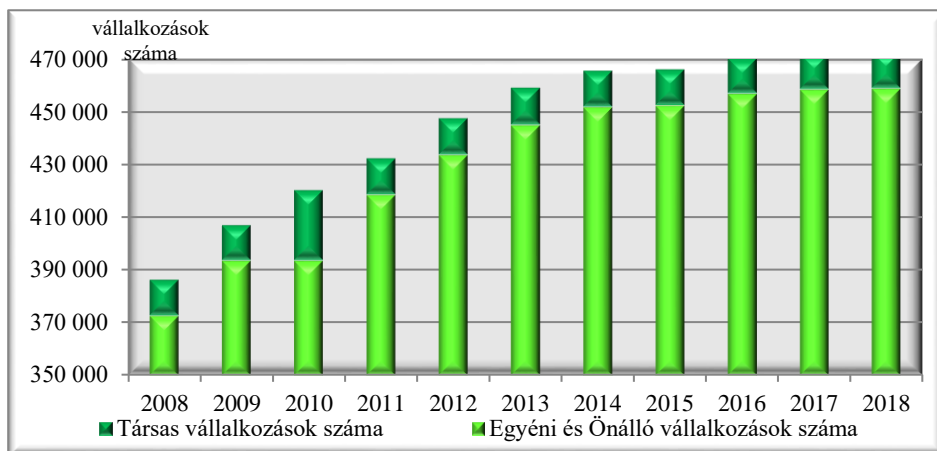

Forrás: Saját szerkesztés a KSH, A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban (2017), KSH adatok

1.ábra: A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban (2008-2018) (%)

Figure 1: The role of agriculture in the national economy

Magyarországon 2008-ban a működő vállalkozások 26,17%-a mezőgazdasági tevékenységet folytató vállalkozás volt, melyek száma 2008-2018 között folyamatosan emelkedett, 2018-ban már a vállalkozások 38,1%-a foglalkozott mezőgazdasági tevékenységgel. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy ha a vállalkozási formát vizsgáljuk, akkor az önálló- és egyéni vállalkozások dominálnak, s ezek száma évről évre ugyancsak növekedett. (2. ábra).

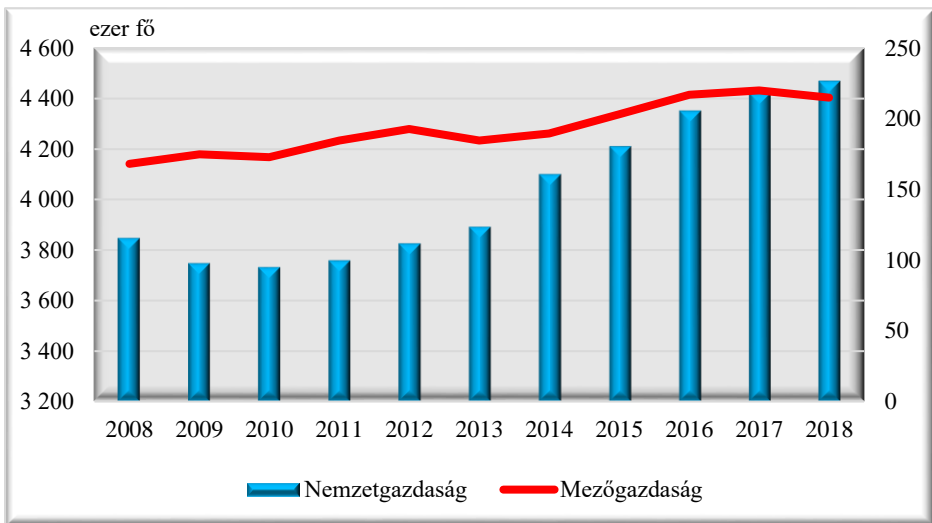

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

2.ábra: A mezőgazdasági vállalkozások számának alakulása

Figure 2: The evolution of the number of agricultural enterprises

Az elmúlt 10 évben a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma az összes foglalkoztatotti létszámon belül 4,5-5% között változott. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak létszámának változása nem követi a nemzetgazdasági trendet. Míg a nemzetgazdaságban 2008-2010 közötti csökkenés után folyamatos emelkedés figyelhető meg, addig a mezőgazdaságban foglalkoztatottak létszáma a vizsgált években hullámzóan változott, és 2018-ban csökkent az előző évhez képest 2,3%-kal (3. ábra). A bővülő foglalkoztatásból szinte alig vette ki a részét a mezőgazdaság, ami a munkaerőpiaci részesedésének csökkenését jelenti. A technológiai fejlődés, és a meglévő munkaerő kompetencia fejlesztése lehet a hatékonyságnövelés egyik kulcsa.

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

3.ábra: A foglalkoztatottak számának alakulása

Figure 3: Evolution of the number of employees

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak területi megoszlása követi az ágazati adottságokat. A vizsgált időszakban a munkaerő az Észak- és Dél-alföldi régióban koncentrálódik, 2018-ban az összes mezőgazdasági foglalkoztatottak 48,72%-a dolgozott ebben a két régióban, míg a Közép-magyarországi régióban csupán 6,1%-a. A mezőgazdasági foglalkoztatottak száma 2008-2018 között Budapesten folyamatosan csökkent, az Észak-alföldi régióban pedig jelentős növekedés figyelhető meg (1. táblázat).

1.táblázat: A mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma régióként
Table 1: Number of people employed in agriculture per region

ezerfő

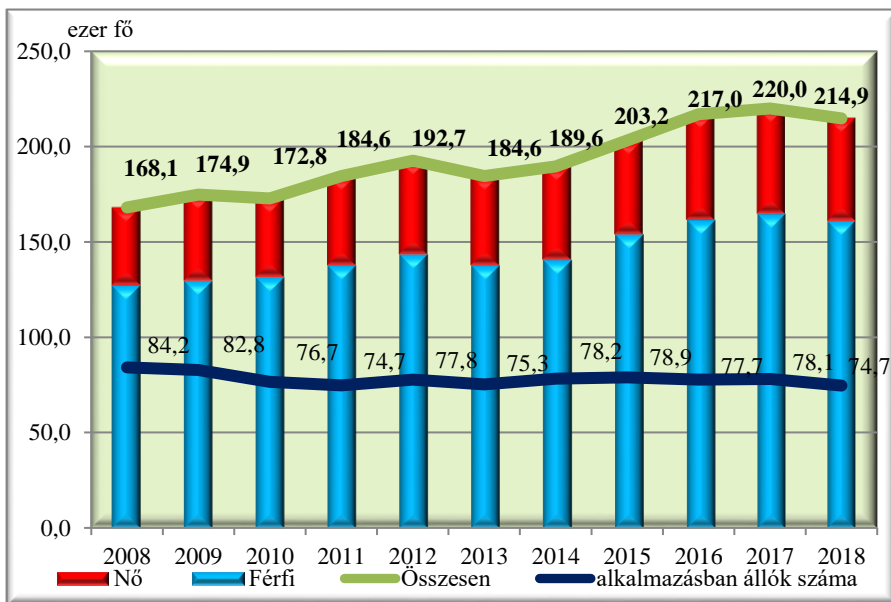
Év	Buda- pest	Pest megye	Közép- Dunántúl	Nyugat- Dunán- túl	Dél- Dunán- túl	Észak- Magyaror- szág	Észak- Alföld	Dél- Alföld
2008	3,2	8,7	19,6	17,3	21,2	15,6	34,9	47,5
2009	2,1	9,7	18,8	22,5	27,2	13,8	33,9	46,8
2010	1,7	10,6	18,9	20,4	27,2	15,2	35,6	43,3
2011	1,9	12,6	19,2	23,0	25,6	17,0	38,3	47,1
2012	3,8	13,6	18,8	22,9	26,0	19,5	43,0	45,1
2013	2,2	10,0	20,6	19,9	29,7	19,4	38,3	44,6
2014	3,1	9,2	21,8	18,7	29,2	16,5	41,1	49,9
2015	2,3	12,0	22,6	23,3	30,1	20,3	42,6	49,9
2016	1,1	9,6	23,7	24,3	31,1	21,5	43,5	62,3
2017	1,3	11,1	22,0	25,4	31,7	23,3	45,9	59,4
2018	1,3	11,8	22,7	25,6	26,9	21,9	48,3	56,4

Forrás: KSH (STADAT) - Idősoros éves, területi adatok - Társadalom

A mezőgazdasági foglalkoztatottak számának megoszlása, és az alkalmazottak számának alakulása a 4. ábrán látható. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak jelentős része férfi munkaerő, míg a foglalkoztatottak közel harmada csak az alkalmazásban álló.

Foglalkoztatott az a személy, aki az év nagyobbik részében (a munkaerőfelmérés fogalma szerint: a megfigyelt héten) legalább heti egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, illetve rendelkezett olyan munkahellyel, ahonnan átmenetileg (betegség, szabadság – ideértve szülési szabadságot is – miatt) nem dolgozott. A gyermekgondozási díjban (gyed), gyermekgondozási segélyben (gyes) részesülők, illetve a nyugdíjasok nem tekintendők foglalkoztatottnak. Alkalmazásban álló az a munkavállaló, aki a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban áll (2003-ig főállásban), s munkaszerződése, megállapodása alapján munkadíj ellenében munkavégzésre kötelezett. Az alkalmazásban állók statisztikai állományi létszáma magában foglalja a munkáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személyeket, a munkából meghatározott okok miatt (szülési szabadság, gyes, gyed, sorkatonai szolgálat, betegség vagy fizetés nélküli szabadság miatt egy hónapot – 1998-ig három hónapot – meghaladó távollét) távollévők és a munkaszerződés szerint 60 munkaóránál rövidebb munkaidőben foglalkoztatottak kivételével.⁷

⁷ <https://www.ksh.hu/docs/hun/ agrar/html/fogalomtar.html>

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

4.ábra: A mezőgazdasági foglalkoztatottak számának megoszlása, és az alkalmazottak számának alakulása

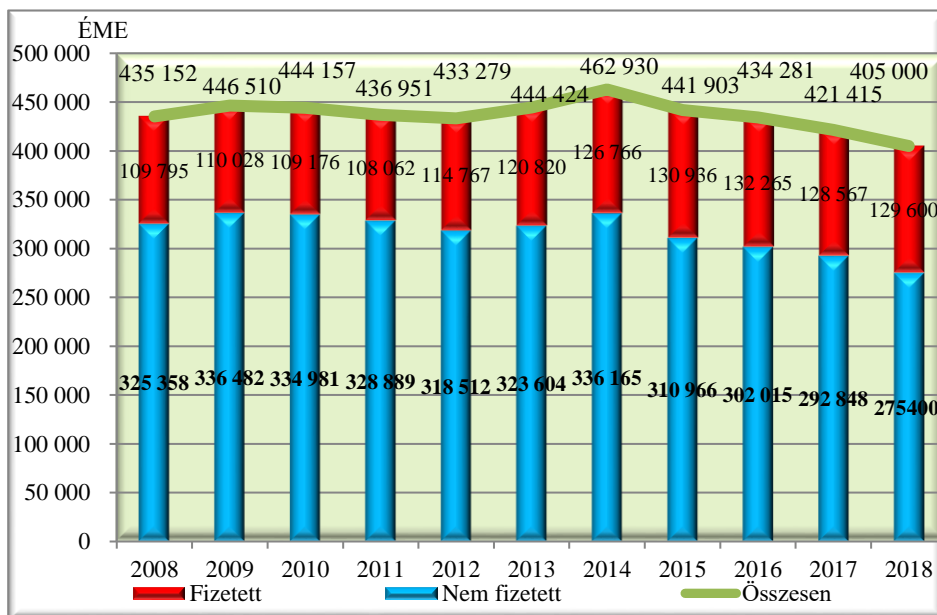
Figure 4: Distribution of agricultural employment and the evolution of the number of employees

A mezőgazdasági munkát végzők száma többféle értelmezéssel határozható meg, a munkaerő-felhasználás több, hiteles, nemzetközi módszertan szerint is számítható. A gazdasági szervezetekben foglalkoztatottak, alkalmazottak többnyire napi 8 órában végzik tevékenységüket, azonban az egyéni gazdaságokban nem ritka a napi néhány órás munkavégzés sem. Többek között ilyen okok vezettek az éves munkaerőegység (ÉME) fogalmának bevezetéséhez, ami a néhány órás munkavégzés teljes munkaidős munkavégzésre való átszámítását teszi lehetővé, összehasonlíthatóvá téve a gazdasági szervezetekben és az egyéni gazdaságokban végzett munka nagyságát. 1 ÉME = 1800 munkaórával egyenértékű. Az EU gyakorlata megkülönbözteti a fizetett és a nem fizetett munkavégzést is, utóbbi az egyéni gazdaságokban a háztartások tagjai által végzett mezőgazdasági munkát fedi. Az éves munkaerőegység jól használható a mezőgazdasági munka szerkezetének vizsgálatára, azonban nem alkalmas a nemzetgazdaság más ágakkal való összehasonlítására, ugyanis a munka mennyiségét és nem a munkát végzők számát fejezi ki. Munkaerő-ráfordításként a kiegészítő tevékenységként végzett mezőgazdasági munkával is elszámol, azaz a nem mezőgazdasági főtevékenységű foglalkoztatottak mezőgazdasági munkáját is figyelembe veszi. A más nemzetgazdasági ágakkal való összehasonlításra a valamennyi nemzetgazdasági ágra kiterjedő munkaerő-felmérés és az intézményi munkaügyi-statisztika szolgál. A lakossági munkaerő-felmérés sajátossága,

hogy csak részben, az intézményi munkaügyi-statisztika pedig egyáltalán nem számol az egyéni gazdaságokban végzett mezőgazdasági tevékenységgel.⁸

Az EU gyakorlatában megkülönböztetjük a fizetett és a nem fizetett munkavégzést is, ez utóbbi az egyéni gazdaságokban a háztartások tagjai által végzett mezőgazdasági munkát fedi. A fizetett munkaerő-felhasználásban elszámolt munkamennyiség értéke megfelel a mezőgazdasági számlarendszer "munkavállalói jövedelem" sorában elszámoltnak. A közölt eredmények a gazdaságszerkezeti összeírás, az intézményi munkaügyi statisztika és a munkaerő-felmérés adatain alapulnak.⁹

A mezőgazdaságban a munkaerő-felhasználás 2018-ban 405.00 ÉME volt, ami azt jelenti, hogy a mezőgazdasági tevékenység végzése 2018-ban annyi időt kötött le a nem fizetett és az időszakos munkavégzést is fegyelembé véve, mintha 405.000 fő egész évben teljes munkaidőben dolgozott volna. A munkaerő-felhasználás szerkezetét vizsgálva megállapítható, hogy a nem fizetett munkaerő-felhasználás (ami az egyéni gazdaságokra jellemző) minden évben közel harmada a teljes munkaerő-felhasználásnak (5. ábra). Ugyanakkor megfigyelhető, hogy 2016-tól a nem fizetett munkaerő-felhasználás csökkent, mely azt jeleníti, hogy egyre több olyan vállalkozás van, ahol fizetett munkaerőt alkalmaznak.

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

5.ábra: A mezőgazdasági munkaerő-felhasználás alakulása

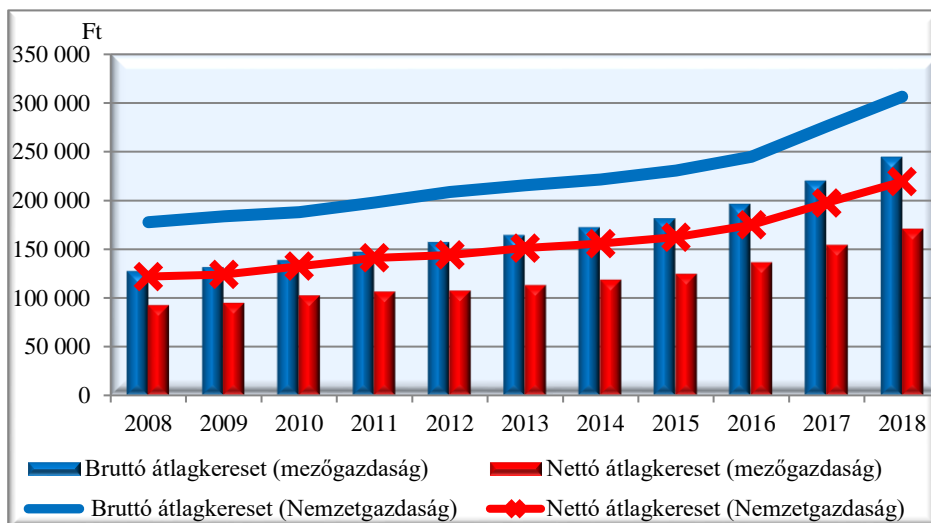
Figure 5: Evolution of agricultural labour consumption

⁸ <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mezo/mezoszerepe17.pdf>: A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban, 2017

⁹ <http://www.ksh.hu/docs/hun/modszgyors/mszmodsz13.html>

A keresetek alakulása

Egy ágazatban a foglalkoztatottak számát, annak alakulását nagymértékben meghatározza az ágazatra jellemző bérviszonyok. A vizsgált időszakban (2008-2018) a mezőgazdaságban foglalkoztatottak átlagkeresete folyamatosan növekedett. Azonban, ha összehasonlítjuk a nemzetgazdasági átlagkereset alakulásával látható, hogy minden évben alatta van. 2008-ban a mezőgazdaságban dolgozók nettó átlagkeresete a nemzetgazdasági átlagkereset 75,45%-a volt, 2018-ban pedig 77,49%-a. A különbség évről évre csökkent, de sajnos még mindig jelentős különbség van. (6. ábra). Ez azt támasztja alá, hogy kereset szempontjából sem a legvonzóbb terület a mezőgazdaság, s ez szintén lehet egyik oka a munkaerő piaci relatív részesedés vesztésnek. Bérnövekedés csak hatékonyságnöveléssel, tudás és technológia intenzív fejlesztésekkel érhető el. Ugyanannyi munkaerő több eredményt, vagy kevesebb munkaerő ugyanannyi eredményt ér el a mg-i termelésben.

Forrás: Saját szerkesztés a KSH adatai alapján

6.ábra: Az átlagkeresetek alakulása
Figure 6: Evolution of average earnings

THE HUMAN RESOURCES SITUATION IN DOMESTIC AGRICULTURE

LÁSZLÓ TAMÁNDL¹ - ÉVA SZALKA²

Széchenyi István University

¹Kautz Gyula Faculty of Economics

²Faculty of Agricultural and Food Sciences

SUMMARY

Human resource management is very important for agriculture. Ensuring an adequate level of human resources is one of the pillars of the sector's efficient operation. This is one of the areas of the Hungarian economy that is constantly facing a shortage of labor.

Three different statistics provide information on the labor changing use in agriculture. Two of these, the Labor Force Survey and the Institutional Labor Statistics, cover the national economy as a whole, allowing comparisons between sectors of the national economy. In contrast with the previous two, the third statistic, the Agricultural Accounts System (MSZR), takes into consideration the specific features of the sector, the high proportion of part-time and non-paid (family) labor in agriculture.¹⁰

Based on the evaluation of the data of the Hungarian Central Statistical Office, the number of employed people in Hungarian agriculture changed during the checked period, decreasing to 2018, which could endanger the living standards and the ability of living in rural areas. It can be stated that the focus of the coming years may be on ensuring an adequate level of qualified human resources, technological development and farm modernizations. Lack of any of these factors will may have major limitations in economy and enterprise development.

Research also clearly points out that human resources and their conscious development can be a competitive advantage for the farmer and the industry, which can be complemented by the spread and use of ICT. precision farming. This may partly help human resources problems and guides the sector towards efficiency.

The Digital Agenda of Hungary emphasizes the development of the digital competence of the agricultural operators in terms of human resources and making available digital agricultural consultations to farmers. Due to the current position of the Hungarian agricultural economy, quality vocational education, higher education and further education are great importance. The measures set out in the Digital Strategy may provide an appropriate response to existing problems: the "Smart Farmer Program", the development of school-based vocational training, the training of agro-informatics and consultants in higher education, the creation of necessary curricula and the establishment of higher education innovation centers. In addition, young people need to know and appreciate this specialization and profession, and to develop a career model across all

¹⁰ B/1360. számú jelentés az Agrárgazdaság 2017. évi helyzetéről

fields of agriculture. These could help to decide more and more people to look for a job in the area.

Keywords: human resources, agricultural employment, salary.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A publikáció elkészítését a EFOP-3.6.3-VEKOP-16-2017-00008 számú „Innovatív tudományos műhelyek a hazai agrár felsőoktatásban” című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

IRODALOMJEGYZÉK

B/1360. számú jelentés az Agrárgazdaság 2017. évi helyzetéről

Bakacsi Gy. (2010): A szervezeti magatartás alapjai. Aula Kiadó, Budapest.

Budai-Sántha A. (2001): Agrárpolitika – vidékpolitika. A magyar agrárgazdaság és az Európai Unió. Tér és Rársadalom, Évf. 15. 1.sz.

Buzás Gy. (2001): A gabonatermesztés szervezése és ökonómiája. In.: Mezőgazdasági Üzemtan, II. Szerk.: Pfau-Széles, Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest.

Dolmány F. (1999): Az átalakulás hatása a foglalkoztatott munkaerő minőségére. Tiszántúli Mezőgazdasági Tudományos Napok, Debrecen.

Dudek, M. – Chmielinski, P. – Karwat-Woznaiak, B. – Wrzochalska, A. (2014): Human capital in the structural transformation process of rural areas and agriculture. Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute Warsaw.

Ehretné Benczi I. – Hamza E. – Rácz K. (2015): A munkaerőfelhasználás jellegzetességei a zöldség-gyümölcs ágazatban. Zöldség-Gyümölcs Piac és Technológia, 2. 7-9 pp.

Hamza E. – Rácz K. – Juhász A. – Bíró Sz. (2016): A humánerőforrás helyzete a hazai élelmiszer-gazdaságban. Gazdálkodás, 60. évf. 3. szám 181-199p.

Hantos K. (2001): Dán kézben. HVG, 43. Budapest.

Kapronczai I. (szerk.) (2002): A magyar mezőgazdaság az adatok tükrében a rendszerváltozás után. Agrárgazdasági Tanulmányok 5. szám, Budapest, 33-42. o.

Karácsony P.-Orbán J. (2006): A magyar agrárfoglalkoztatottak számának alakulása az ezredfordulón, PKJE Szemle, Nagyvárad, Románia.

Nemeskéri Gy. - Fruttus I. L. (2001): Az emberi erőforrás fejlesztésének módszertana, Ergofit Kft.

Széles Gy. (2001): Az állattenyésztő ágazatok szervezése és ökonómiája. In.: Mezőgazdasági Üzemtan, II., Szerk.: Pfau-Széles. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest.

Tóth E. (1993): Az agrárfoglalkoztatás helyzete, feszültségei és a változás kérdőjelei. Gazdálkodás, Gyöngyös, 37. évfolyam, 3. szám.

Tóth E. (2000): A foglalkoztatási jogviszony és a szociális juttatások módosulása. Agrárgazdasági Tanulmányok, 12. Budapest.

<https://www.agronaplo.hu/szakfolyoirat/2017/04/gazdasag/a-videki-megelhetes-egyik-alapveto-forrasa-ma-is-a-mezogazdasag>

<https://www.agrarszektor.hu/agrarpenzek/kifakadtak-a-magyar-gazdak-kritikus-a-munkaerohiany-ebbol-meg-baj-lehet.15737.htm>

<https://magyarmezogazdasag.hu/2019/07/31/munkaerohiany-evi-358-milliard-eurojabakerul-kozep-es-kelet-europai-vallalkozasoknak>

<https://www.ksh.hu/docs/hun/agrar/html/fogalomtar.html>

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mezo/mezoszerepe17.pdf>: A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban, 2017

<http://www.ksh.hu/docs/hun/modszgyors/mszmodsz13.html>

<http://repo.aki.gov.hu/3127/>

<https://www.kormany.hu/download/3/fb/a1000/Magyarország%20Digitális%20Agrár%20Stratégiája.pdf>

A szerző címe – Adress of the author:

Tamándl László

Széchenyi István Egyetem

Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar

9026 Győr, Egyetem tér 1.

E-mail: tamandl@sze.hu

Szalka Éva

Széchenyi István Egyetem

Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar

9200 Mosonmagyaróvár Vár tér 2.

E-mail: szalka.eva@sze.hu

SZEMLE